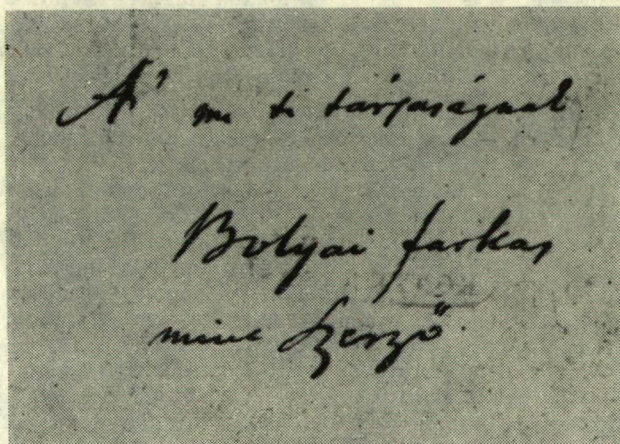

a szíve. Szellemi múltunk történetében nem elég csak a kelendőségre szert tett megnyilatkozásokra gondolni, az egész eszmekört is ismernünk kell, melyből a felelőtlenség támadt.

Bolyai Farkas és Gauss barátsága is a „drámák” világából közelíthető meg. Nem a matematikai eszmecsere hozta egymáshoz közel a két fiatal lelket, hanem az élet előtt álló, várakozó, elcsodálkozó, fogadkozó rajongás megnyilatkozása. És a későbbi nagy szüneteket is ez magyarázza az érintkezésben. A kialakult élet-helyzeteket, az eldöntött körülményeket a matematikai találékonyság már nem tudta követni, a belső érdeklődés társtalanná vált.

És Bolyai Jánosban is a „drámák világa” épített fel egy értékrendet. Ha töprengésekkel zavart katonai pályafutása alatt az atyjára gondol, mint egy tükör előtt áll meg, ahol magára ismer. És még jóval később is, hangulati hullámzások után is, így tesz vallomást egyszer János: „Egész tanom készítésében főleg őt tartom szemem vagy elmém előtt kérdezzetve magamat, hogy vajon megelégedésére lesz e neki munkám, melyet hálám jeléül nekie kívánok szentelni, melylyel legalább nyerhetném meg némi kedvét s szerezhethétek életünk vége felé a sok keserű s ború után valami enyhítő vagy fájdalom enyésztető s ború-oszlató, az eget szép fiatal módra még egyszer kiderítő, s a volt nagy fatalis minust lerontó s helyrehozó balszámot.”

Szellemi utunkban messze kerültünk attól a reggeli frisseségtől, amikor Faust tragikus élményei után egy virágos réten ébred fel — „zum höchsten Dasein immerfort zu streben”... Visszatekintő szemünk nem csak egy Kierkegaard képzeletbeli ödöngéséről ad számot a vagy-vagy világában, de Baudelaire csatangelése is a „borús ég” alatt, a ködben és esőben emésztő emlékként üli meg lelkünket. „Der Mensch ist gut” nem olyan csengéssel állít meg utunkon egy kortársunk könyvében, mint hajdan az emelkedett pillanat hangja: „Edel sei der Mensch, hilfreich und gut!” Nietzsche harangkongatása: „az Isten halott”, egy Karamazov Iván számára nem lop bizakodást a szívbe valami új „és mégis” számára. „Európába megyek — hangzik Iván búcsúzkodásában az otthontól — ott leborulva, könnyeimmel áztatom a köveket, melyek mind, mind egy-egy nagy tettről tanúskodnak, amelyben már megszűntek hinni.” A mathesis gyertyája is kialudt az útkeresők kezében... Már senki sem hisz az „igazságok nagy láncolatának” ábrándjában... És Bolyai Farkas is magára maradt a „veritas” és „amor” serkentő sugallatával...

A' me la famiglia
Bolyai Farkas
mine figlio

EGY DEDIKÁCIÓ